

Constantine Arvanitopoulos, (Ed.), *Security Dilemmas in Eurasia*, Institute of International Relations of Panteion university of Social and Political Sciences, 1999, 311 pp.

این کتاب به زبان انگلیسی و در ۳۱۱ صفحه شامل یک مقدمه و ۱۳ مقاله از نویسندگان مختلف است که به اهتمام «کنستانتین آروانیتوپولس»^۱ استادیار سیاست بین‌الملل در دانشگاه «پانتیون»^۲ گردآوری و تنظیم و به وسیله مؤسسه روابط بین‌الملل دانشگاه علوم اجتماعی و سیاسی پانتیون یونان در سال ۱۹۹۹ به چاپ رسیده است.

آروانیتوپولس در مقدمه کتاب می‌نویسد: اوراسیا به عنوان بزرگترین قاره جهان از نظر جغرافیای سیاسی حائز اهمیت می‌باشد. این منطقه صحنه اصلی رقابت میان شوروی سابق و آمریکا در دوران جنگ سرد بوده و در سالهای بعد از جنگ سرد اهمیت خود را حفظ کرده است. آمریکا به عنوان قدرت غیراوراسیایی از نفوذ قابل توجهی در کشورهای منطقه اوراسیا برخوردار است. قسمت میانی اوراسیا که در گذشته به وسیله اتحاد جماهیر شوروی سابق کنترل می‌شد در حال حاضر بخش متزلزل و از هم گسیخته منطقه می‌باشد و برای بازیگران بزرگ حائز اهمیت است.

بخش خاور دور اوراسیا توسط کشور چین اشغال شده، کشوری که به واسطه جمعیت عظیم، رشد اقتصادی و افزایش مداوم قدرت نظامی به بازیگری بزرگ تبدیل شده است.

در مقدمه کتاب همچنين آمده است که بی ثبات ترین و آسیب پذیرترین منطقه اوراسیا، اروپای شرقی و مرکزی و بالکان است. کشورهای این منطقه در کانون دگرگونی های سیاسی و اقتصادی ناگوار و نامشخص قرار دارند. این امر منجر شده است تا کشورهای این منطقه تقاضای عضویت در «اتحادیه اروپا»^۱ و «ناتو»^۲ را بدهند. صفحه شطرنجی اوراسیا همچنین شاهد تشدید مشاجرات حاشیه ای مثل مشاجره یونان و ترکیه می باشد و این موضوع در بخش دیگری از اوراسیا نظیر خاورمیانه مصداق پیدا می کند.

هدف این کتاب شناسایی نقاط بحرانی در اوراسیا و راهبرد بازیگران اصلی در این منطقه در دوره بعد از جنگ سرد است.

مقاله اول کتاب با عنوان معضلات امنیتی در اوراسیا توسط آروانیتوپولس نگارش یافته است. وی در ابتدا ضمن تشریح دوره جنگ سرد، نظام دوقطبی و شرایط حاکم بر آن و صف آرایی آمریکا و شوروی سابق به عنوان دوا بر قدرت در مقابل یکدیگر به «دکترین سد نفوذ»^۳ آمریکا در این دوره و تلاش این کشور جهت تشکیل شبکه ای از اتحادیه های چندجانبه یا دوجانبه (ناتو، سیتو^۴، سنتو^۵ و آنزوس^۶) در مقابل شوروی سابق اشاره می کند. اهتمام آمریکا جهت ایجاد سیستم اقتصادی بین المللی به وسیله مجموعه ای از موافقتنامه ها، برنامه های کمک به متحدینش و سازمان های اقتصادی نظیر «کنفرانس برتون وودز»^۷، «طرح مارشال»^۸ و مجموعه عواملی که باعث تقویت متحدین غربی و نهایتاً فروپاشی شوروی سابق شد از دیگر موضوعاتی است که نویسنده به آنها می پردازد.

1. European Union

2. NATO

3. Containment Doctrine

4. SEATO

5. CENTO

6. ANZUS

7. Bretton Woods Conference

8. Marshall Plan

از دیدگاه نویسنده این مقاله، شرایط دنیای امروز کاملاً متفاوت با دوران جنگ سرد است و نظام بین‌المللی فعلی پیچیده‌تر و غیر قابل پیش‌بینی‌تر می‌باشد. تهدیدات برای نظام جدید بین‌المللی مشخص نیست. این تهدیدات مانند دوران جنگ سرد بزرگ و عمیق نیستند؛ بلکه تهدیدات کوچک‌تری هستند که دستیابی به توافق جهت مقابله با آنها میان آمریکا و متحدان غربی این کشور به آسانی میسر نیست. قدرت نظامی در حال حاضر یکی از عوامل قدرت ملی می‌باشد و این در حالی است که رقابت میان قدرت‌های بزرگ از بُعد نظامی به اقتصادی تغییر کرده است. امروزه اقتصاد، انرژی، تجارت و تکنولوژی در راهبرد غرب در دوره بعد از جنگ سرد در اولویت قرار دارد.

نویسنده در بخش دیگری از مقاله خود به نقل از «برژینسکی»^۱ در بازی ژئوپلیتیکی برای کنترل اوراسیا به دو نوع از کشورها یکی بازیگران فعال ژئواستراتژیک و دیگر بازیگران محوری ژئوپلیتیک اشاره می‌کند. بازیگران فعال ژئواستراتژیک کشورهای هستند که توانایی و تمایل ملی جهت اعمال قدرت به منظور نفوذ در ماورای مرزهای خود را دارند. این بازیگران شامل آمریکا، فرانسه، آلمان، روسیه و چین می‌باشند در حالی که بازیگران محوری ژئوپلیتیکی کشورهای هستند که اهمیت آنها به واسطه قدرتشان نیست بلکه بیشتر به خاطر موقعیت سوق‌الجیشی و جغرافیایی آنها است. این کشورها شامل اوکراین، آذربایجان، ترکیه و ایران می‌باشند. نویسنده در ادامه به نقش و جایگاه این کشورها در منطقه اوراسیا می‌پردازد.

نویسنده همچنین اروپای شرقی و مرکزی و آسیای مرکزی و میزان آسیب‌پذیری آنها و مشاجرات حاشیه‌ای در منطقه اوراسیا به‌ویژه مشاجره یونان و ترکیه را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. از نظر آروانیتوپولس حوادث منطقه اوراسیا تا میزان زیادی به استراتژی آمریکا در قبال این منطقه بستگی دارد و سیاست‌ها و ابتکارات این کشور است که به دنیای پس از جنگ سرد و

1. Brzezinski

به امنیت در منطقه اوراسیا شکل می‌دهد و در مورد هیچ موضوعی در اوراسیا بدون مشارکت یا دخالت آمریکا تصمیم‌گیری نخواهد شد. آینده استراتژی آمریکا در اوراسیا بستگی به دو عامل یکی میزان مشارکت آتلانتیک در دوره پس از جنگ سرد و دوم به توانایی روسیه در افزایش قدرت و ایفای نقش فعال در اوراسیا دارد.

مقاله دوم این کتاب با عنوان بازبینی یا ترک مدل ناتمام وستفالی: دورنماها و معضلات رهیافت‌های جایگزین به قلم «پانایوتیس ایفستوس»^۱ دانشیار روابط بین‌الملل در دانشگاه پانتیون نوشته شده است. تمرکز این مقاله حاکمیت در روابط بین‌الملل است. از نظر نویسنده دولت‌ها و جوامع مستقل جهت دستیابی به استقلال و آزادی عمل کوشش می‌کنند و در نظام دولت مدرن حداقل مقررات در روابط بین دولتهای مستقل به وسیله اصول حاکمیت مقرر شده است. نویسنده مقاله معتقد است که کشورهای هژمونیک با ابزارهایی که در اختیار دارند به طور غیرمستقیم حاکمیت دیگر کشورها را جهت دستیابی به منافع خود نقض می‌کنند. از نظر نویسنده روند همگرایی اتحادیه اروپا حاکمیت کشورها را به نوعی هدف قرار داده و هدف اصلی همگرایی اتحادیه اروپا ایجاد یک ساختار فراملی جدید است که طی آن حاکمیت کشورهای عضو تضعیف می‌شود. ارتباط حاکمیت با روابط بین دولتی از دیگر مباحثی است که در مقاله به آن پرداخته می‌شود. از دیدگاه نویسنده، حاکمیت در روابط بین‌الملل درباره اقتدر و قدرت می‌باشد؛ اینکه چه کسی، چگونه و در مورد چه چیزی تصمیم‌گیری و چه منافعی را تعقیب می‌کند. حاکمیت همچنین به عنوان رهیافتی حقوقی و سیاسی جهت تمایز میان اقتدار داخلی و اقتدار خارجی در نظر گرفته می‌شود.

نویسنده در قسمت دیگری از مقاله جهت بسط و تکمیل مباحث خود در زمینه حاکمیت به نظریات رئالیسم، نئولیبرالیسم، همگرایی و واگرایی پرداخته و در این رهگذر به نظرات

1. Panayiotis Ifestos

«ادوارد کار»^۱، «ریمون آرون»^۲، «رابرت کوهن»^۳، «کراسنر»^۴ و ... اشاره می‌کند.

مشکل امنیتی اروپا مقاله دیگری است که «خارالامبوس پاپاسوتیریو»^۵ استاد یار مطالعات استراتژیک دانشگاه پانتیون نوشته است. وی می‌نویسد فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی باعث ایجاد خلأ قدرت در اروپای مرکزی و شرقی شده و این امر نه تنها منجر به جنگ‌های داخلی مانند جنگ‌های داخلی در یوگسلاوی سابق گردیده بلکه به بی‌ثباتی عمومی در اروپا ناشی از رقابت قدرتهای بزرگ جهت نفوذ و کنترل در منطقه انجامیده است. تنها نهادهایی که توانایی پُر کردن این خلأ قدرت و جلوگیری از بی‌ثباتی را دارند اتحادیه اروپا و ناتو هستند. از نظر نویسنده جهت حفظ ثبات بیشتر در اروپا به ویژه اروپای مرکزی و شرقی، گسترش اتحادیه اروپا و ناتو باید به گونه‌ای انجام گیرد که ضمن فراهم کردن الزامات درونی این دو نهاد، کشورهای منطقه را به نحوی مناسب تحت پوشش قرار دهد. نویسنده مقاله همچنین پیشنهاد می‌کند نفوذ روسیه در آسیای مرکزی و قفقاز به رسمیت شناخته شود و تعادل در سیاست‌های روسیه، چین و ژاپن در خاور دور برقرار گردد.

نویسنده در ادامه ضمن توصیف معماری جدید امنیتی اروپا به سیر تحولات امنیتی اروپا اشاره کرده و بر این باور است که تلاش رهبران اروپا جهت ایجاد امنیت نوین اروپایی بر چهار نهاد اروپایی یعنی ناتو، اتحادیه اروپا، «اتحادیه اروپای غربی»^۶ و سازمان امنیت و همکاری اروپا^۷ استوار می‌باشد. نگارنده مقاله همچنین به نقش روسیه در ترتیبات امنیتی اروپایی پرداخت.

چهارمین مقاله گسترش ناتو: شکل‌گیری اروپا در دنیای پس از جنگ سرد توسط

1. Edward Carr

2. Raymond Aron

3. R. Keohane

4. Krasner

5. Charalambos Papatiriou

6. West European Union

7. Organisation for the Security and Cooperation in Europe

«ریمو وایرینن»^۱ استاد مطالعات بین‌الملل در دانشگاه «نوتردام»^۲ نوشته شده است. نویسنده مقاله روند گسترش ناتو به شرق را ناشی از دگرگونی در اتحادیه جهت حفظ خودش در روابط بین‌الملل در حال تغییر می‌داند. از سوی دیگر ناتو به عنوان مبنایی برای نظم امنیتی آتی در اروپا در نظر گرفته می‌شود. محیط جدید بین‌المللی بعد از جنگ سرد سیاستهای داخلی اعضای ناتو و روابط دوجانبه این کشورها را تحت تأثیر قرار داده است. از نظر نویسنده هر چند فقدان خطر شوروی سابق از ارزش دفاع دسته‌جمعی کاسته است ولی این سازمان با ایجاد وظایف جدید برای اعضایش به حیات خود ادامه می‌دهد و ناتو هدف اولیه خود را از بازدارندگی یک تهاجم به اعضای سازمان به مدیریت ثبات در اروپا تغییر داده است. در ادامه این مقاله گسترش ناتو به شرق و عکس‌العمل روسیه در قبال آن و تأثیراتی که گسترش بر روابط ناتو و روسیه می‌گذارد، بررسی می‌شود. ارتباط ناتو و اتحادیه اروپا و چگونگی عملکرد این دو نهاد اروپایی در سالهای اخیر از دیگر موضوعاتی است که در این مقاله بحث و بررسی شده است.

حقوق جمعی و امنیت دولتی در اروپای نوین: معاهده لوزان در تراس غربی^۳ و بحث

درباره حمایت از اقلیت‌ها از دیگر مقالاتی است که در کتاب معضلات امنیتی در اوراسیا توسط «دی‌آناگنوستو»^۴ محقق اروپا به نگارش درآمده است. وی می‌نویسد فروپاشی شوروی سابق و یوگسلاوی و ظهور جمهوری‌های تازه استقلال یافته خطرات سیاستهای همگون‌سازی علیه جمعیت‌هایی که از نظر زبان، مذهب، نژاد و ... متمایز بودند و لزوم تحقیق دوباره برای حقوق جمعی در حمایت از اقلیت‌ها را خاطر نشان کرد. نویسنده با توجه به این مهم علم حقوق انسانی و حمایت از آزادی‌های فرهنگی و مذهبی اقلیت‌ها را مورد مطالعه قرار می‌دهد. نویسنده

1. Rimo Vayrynen

2. Notre Dame

۳. Western Thrace یا تراکیا منطقه واقع در جنوب شرقی اروپا در شبه جزیره بالکان و شمال دریای اژه می‌باشد که در زمان باستان یک کشور مستقل بوده و باقی‌مانده آن بین یونان (تراس غربی) و ترکیه (تراس شرقی) تقسیم شده است.

4. Dia Anagnostou

در این خصوص معاهدات بین‌المللی از جمله معاهده ۱۹۲۳ «لوزان»^۱ و به‌ویژه بخش حمایت از اقلیت‌ها (مواد ۴۴-۳۷) و توافقات در خصوص اقلیت‌ها بین یونان و ترکیه را مورد بررسی قرار می‌دهد.

نویسنده در ادامه به سیستم اروپایی حقوق بشر و بحث دربارهٔ حمایت از اقلیت‌ها می‌پردازد و بر این نظر است که آزادی اعمال مذهب و فرهنگ در چندین متن اروپایی در مورد حقوق بشر و رفتار با اقلیت‌ها آمده است که نمونه‌های آن را در سازمان امنیت و همکاری اروپا و قرارداد اروپایی حقوق بشر می‌توان دید.

ششمین مقاله کتاب با عنوان **بالکان بعد از کمونیست و اقلیت‌های آن** توسط «ماریلنا کوپا»^۲ مری امور بالکان در دانشگاه پانتیون نوشته شده است. در این مقاله نویسنده ماهیت اقلیت‌ها را در منطقه بالکان بحث و بررسی کرده و به دنبال موازنه‌ای جدید بین سیاست دولت‌های منطقه اوراسیا و آرمان اقلیت‌ها در دورهٔ بعد از جنگ سرد است. نویسنده وضعیت کلی اقلیت‌های نژادی و زبانی در منطقه بالکان و مجموعه کنش‌ها و برخوردهای آنها با دول حاکم را به تصویر می‌کشد. همچنین در قسمت دیگری از مقاله، وضعیت اقلیت‌هایی که از سال ۱۹۴۵ تحت نفوذ رژیم‌های کمونیستی و ایدئولوژی مارکسیستی - لنینیستی به سر برده‌اند، بحث و بررسی شده است.

مقاله **راهبرد بازدارندگی یونان به قلم «آتاناسیوس پلاتیاس»**^۳ دانشیار مطالعات روابط بین‌الملل و استراتژیک دانشگاه پانتیون نگارش یافته است. در این مقاله نویسنده نمایی از تفکر راهبردی یونان در وضعیت فعلی را ارائه می‌دهد. مقالهٔ مذکور در خصوص باور تحلیل‌گران و مقامات یونانی در مورد مشکلات امنیتی این کشور و نقش قدرت نظامی در مدیریت آن به بحث

1. Lausanne

2. Marilena Koppa

3. Athanassios Platias

می‌پردازد. این مقاله ابتدا تهدیدات خارجی یونان به‌ویژه از جانب ترکیه و سپس استراتژی یونان برای مواجهه با این تهدیدات را مطالعه و بررسی می‌نماید.

عوامل ثبات و بی‌ثباتی در مدیترانه شرقی و اقیانوس آرام از دیگر مقالاتی است که توسط «آنجلوس سیریگوس»^۱ محقق حقوق بین‌الملل نوشته شده است. در این مقاله ابتدا نویسنده بین دو منطقه مدیترانه شرقی و اقیانوس آرام از نظر سیاسی، جغرافیایی و فرهنگی تمایز قایل می‌شود و سپس به مشاجرات کشورهای دو حوزه مدیترانه شرقی و اقیانوس آرام به‌ویژه مشاجره بین یونان و ترکیه می‌پردازد. عوامل بی‌ثباتی در روابط یونان و ترکیه و معاهده ۱۹۲۳ لوزان از عمده‌ترین موضوعاتی است که در این مقاله به تفصیل مورد مذاقه قرار گرفته است.

مقاله دیپلماسی یک جامعه متشتت: مورد اسرائیل اثر «ساسون سوفر»^۲ مدرس و محقق دانشگاه اورشلیم می‌باشد. وی در این مقاله ابتدا وضعیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اسرائیل را تشریح کرده و سپس بافت جمعیتی این رژیم را برشمرده و در نهایت سیاست خارجی اسرائیل را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

مقاله پیمان‌ها و اتحادها در خاورمیانه: محور ترکیه - اسرائیل به‌وسیله «ماریوس اورویادس»^۳ استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه اقتصاد و تجارت آتن نوشته شده است. نویسنده طی این مقاله به روابط ترکیه و اسرائیل و انعقاد پیمان‌های نظامی بین طرفین در خصوص همکاری اطلاعاتی به‌منظور مقابله با دشمن مشترک، امنیت مرزها، تبادل دانش نظامی و سرمایه‌گذاری‌های نظامی مشترک، همکاری در تجربیات نظامی ملی، همکاری‌های علمی - نظامی و ایجاد یک چارچوب امنیتی برای گفتگوهای راهبردی میان اسرائیل و ترکیه می‌پردازد.

1. Angelos Syrigos

2. Sasson Sofer

3. Marios Evriviades

نویسنده در ادامه فرازونشیب‌های روابط اسرائیل و ترکیه و نقش این روابط را در منطقه خاورمیانه مورد مطالعه و تحقیق قرار می‌دهد.

«پول مارانتز^۱» دانشیار علوم سیاسی دانشگاه بریتیش کلمبیا مقاله‌ی روسیه و رئالیسم را به تحریر درآورده است. نویسنده در این مقاله معتقد است که پایان جنگ سرد سوالاتی جدی در خصوص توان رئالیسم در توضیح دگرگونی‌های سیاست بین‌الملل مطرح کرده به طوری که از یک سو تئوری رئالیسم پایان ناگهانی جنگ سرد را پیش‌بینی نمی‌کرد و از طرف دیگر دیدگاه سنتی رئالیستی در رفتارهای مداخله‌جویانه روسیه نسبت به کشورهای تازه‌استقلال یافته منعکس گشت. به عبارتی رئالیسم هم به چالش کشیده شده و هم مجدداً تأکید شده است.

این مقاله با بررسی سیاست خارجی روسیه نسبت به همسایگانش و عکس‌العمل قدرتهای غربی در قبال آن به ارتباط رئالیسم با دوره پس از جنگ سرد می‌پردازد. مباحث مطرح شده در این مقاله حاکی از تداوم اهمیت رئالیسم در فهم رفتار بین‌المللی کشورها است.

مقاله دیگر کتاب با عنوان ژئوپلتیک نفت در آسیای مرکزی: پیامدهای امنیتی در مدیترانه شرقی نوشته کنستانتین آروانیتوپولس می‌باشد. از نظر وی یکی از پیامدهای ژئوپلتیکی مهم فروپاشی شوروی رقابت سیاسی و تجاری برای کنترل منابع عظیم نفتی کشورهای تازه استقلال یافته قفقاز و آسیای مرکزی می‌باشد. این منابع عظیم اکنون سرچشمه نزاع و جنگ در منطقه شده و کنترل نهایی نفت و جریان خطوط لوله، آینده سیاسی و اقتصادی روسیه، ترکیه، کشورهای آسیای مرکزی و ایران و رابطه‌اش با غرب را تعیین خواهد کرد. کشورهای آذربایجان، قزاقستان و خطوط لوله نفت، سیاست قدرتهای بزرگ در آسیای مرکزی و قفقاز، پیامدهای امنیتی نفت در بالکان و روابط یونان و ترکیه از جمله مباحثی است که در این مقاله مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

1. Paul Marantz

آخرین مقاله کتاب ایجاد شرایط ثبات در مناطق بحرانی: مورد اروپای جنوب شرقی به وسیله «پنایوتیس ساکوناس»^۱ محقق ارشد مؤسسه روابط بین الملل دانشگاه پانتیون نگارش یافته است. در این مقاله نویسنده عقیده دارد در دنیای پس از جنگ سرد ابزارهای مطمئنی جهت ثبات منطقه‌ای به وجود آمد به عنوان نمونه «اقدامات اطمینان و ایمن‌سازی»^۲ که به عنوان ابزاری جهت جلوگیری از افزایش بحران در مناطق بحرانی شکل گرفت. این مقاله بر این باور است که کشورهای جنوب شرقی اروپا باید در ترویج ایده اقدامات اطمینان و ایمن‌سازی در منطقه و پذیرش انواع مشخصی از آن گام بردارند. نویسنده در ادامه به ریشه‌های تاریخی اقدامات اطمینان و ایمن‌سازی، منابع بی‌ثباتی و گرایش به سوی ثبات در منطقه اروپای جنوب شرقی، قرارداد صلح «دیتون»^۳ و تجربیات و آموزه‌های اروپاییان در این خصوص اشاره می‌کند. شایان ذکر است که بسیاری از مقالات این کتاب در سمیناری که از سوی مؤسسه روابط بین الملل دانشگاه علوم اجتماعی و سیاسی پانتیون یونان در ۲۹ و ۳۰ ماه مه سال ۱۹۹۷ در «سانتورینی»^۴ برگزار شده بود، ارائه شده است. به طور کلی این مقالات اطلاعات و تحلیل نسبتاً مناسبی از تحولات منطقه اوراسیا ارائه داده و در فهم بسیاری از موضوعات مهم بین‌المللی و منطقه‌ای از جمله گسترش همزمان ناتو و اتحادیه اروپا به شرق، رقابت بازیگران اصلی در منطقه اوراسیا و زمینه‌های ایجاد تنش و مشاجره در روابط کشورهای این منطقه، سودمند و مؤثر می‌باشد.

شهرام فرسانی

مرکز مطالعات اروپا و آمریکا - دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

1. Panayiotis Tsakonas

2. Confidence and Security Building Measures (CSBMs)

3. Dayton

4. Santorini

مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه
بزودی منتشر خواهد کرد

از سری مباحث اسناد

تأثیرات متقابل تاریخی و فرهنگی ایران و گرجستان

مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

* * *

تاجیکستان (تحولات سیاسی - اجتماعی در یکصد سال اخیر)

ویراسته صفا اخوان

* * *

اسناد روابط ایران و روسیه در دوران فتحعلی شاه و محمدشاه قاجار

به کوشش فاطمه قاضیها

* * *

اخبار نامه (تاریخ خانان تالش در زمان جنگهای روسیه علیه ایران)

به کوشش علی عبدلی

* * *

اران (از دوران باستان تا آغاز عهد مغول)

نوشته دکتر عنایت... رضا

جدیدترین کتابهای منتشر شده
مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

از سری مباحث اسناد

گزیده اسناد اولتیماتوم روسیه به ایران

به کوشش سید سعید میر محمد صادق

* * *

تاریخ عمومی منطقه شروان (در عهد شروانشاهیان)

به کوشش رحیم رئیس نیا

* * *

تالشان (از دوره صفویه تا پایان جنگ دوم ایران و روس)

ژویشگاه حسین احمدی مات فرنگی

پرتال جامع *وم انسانی

آمریکا و تحولات ایران

زیر نظر سید محمد صادق خرازی

* * *

گزارشی از رفتار سیاسی آمریکا در قبال نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران

به اهتمام دکتر ایرج ذوقی